

Rok 14 Numer 579(33)
3 września 2009 r.

W tym numerze:

- ⇒ PRZEGLĄD POLITYKI WIELKIEJ BRYTANII MA ISTOTNE KONSEKWENCJE DLA UNII EUROPEJSKIEJ
- ⇒ APETYT UE NA REFORMĘ WPR ZAKWESTIONOWANY

PRZEGLĄD POLITYKI WIELKIEJ BRYTANII MA ISTOTNE KONSEKWENCJE DLA UNII EUROPEJSKIEJ

Godna pochwały próba rządu Wielkiej Brytanii wytyczenia wyraźnej ścieżki rozwoju krajowej produkcji i konsumpcji żywności w najbliższej i nieco bardziej odległej przyszłości stawia w centrum uwagi kwestię przyszłego rozwoju całej europejskiej polityki żywnościowej i rolnej.

Wyjaśnienia Sekretarza ds. Środowiska Hilary'ego Benna dotyczące podejścia, które należy przyjąć w celu ustalenia sposobu zapewnienia przez dany kraj podaży żywności w przyszłości, pociągnęły za sobą krytykę ze strony przedstawicieli dwóch przeciwstawnych opinii jeśli chodzi o wizję rozwoju polityki żywnościowej i rolnej. Powinno to sugerować najbardziej obiektywnym obserwatorom, że prawdopodobnie ma on dużo racji.

Jak można się było spodziewać, w ogniu krytyki ze strony zarówno właścicieli ziemskich, jak i ekologów, znalazła się podstawowa teza, że duży uprzemysłowiony kraj zainteresowany ilością, jakością i różnorodnością swojej żywności, powinien zarówno zachęcać swych rolników do produkcji, jak i promować handel produktami żywnościowymi z krajami trzecimi.

Rozpoczęcie przez DEFRA¹ konsultacji w sprawie przyszłej polityki było krytykowane zarówno przez Krajowe Stowarzyszenie Właścicieli Ziemskich i Przedsiębiorców (Country Land and Business Association - CLA), jak i Komisję ds. Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Commission). Rzecz jasna, nie trzeba dodawać, że Stowarzyszenie ds. Gleb i inne „zielone” organizacje dołączyły do głosów krytyki w związku z brakiem należytego uwzględnienia produkcji ekologicznej, redukcją „mil żywnościowych”² oraz drobnego rolnictwa.

Bezpieczeństwo a samowystarczalność

Przedstawiciele wszystkich wymienionych grup mają wspólny jeden główny cel – pragnienie, aby „bezpieczeństwo żywnościowe” zostało zdefiniowane w procesie tworzenia polityki jako większa „samowystarczalność”.

Znajdują się oni również w bardzo dobrym towarzystwie zwolenników korporacjonizmu we Francji i Niemczech, którzy – najwyraźniej przypominając wydarzenia z późnych lat 50-tych

¹ Ministerstwo Środowiska, Żywności i Obszarów Wiejskich

² Termin odnoszący się do odległości, w ramach której transportowana jest żywność począwszy od momentu produkcji do czasu aż zostanie dostarczona do konsumenta. Mile żywnościowe są wykorzystywane do oceny wpływu na ochronę środowiska.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

prowadzące do utworzenia WPR – obecnie naciskają na powrót do bardziej interwencyjnej polityki ze względu na potrzebę zapewnienia większego bezpieczeństwa żywnościowego w Europie.

Benn słusznie zauważył, że większa samowystarczalność prawdopodobnie zmniejszy bezpieczeństwo żywnościowe zamiast je zwiększyć. Przyznając, że rolnicy brytyjscy powinni prawdopodobnie uprawiać więcej roślin na cele żywnościowe, podkreślił, iż pełna samowystarczalność może być niebezpieczna w przypadku pojawienia się chorób roślin lub zwierząt. W sytuacji gdy konsumenci chcą, aby produkowano więcej rodzimej żywności, to wówczas ich preferencje, wskazywane przez rynek, spowodują zwiększenie udziału krajowej produkcji żywności w całkowitej podaży artykułów żywnościowych.

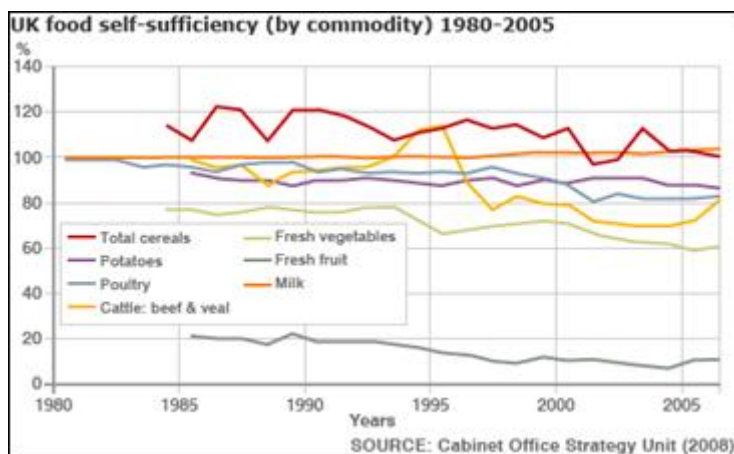
Jednakże wydaje się, że jedyną rzeczą, która usatysfakcjonuje wpływowe Stowarzyszenie CLA jest pełne zaangażowanie rządu w kontynuację subsydiowania Wspólnej Polityki Rolnej.

Przewodniczący Stowarzyszenia Henry Aubrey-Fletcher, komentując oświadczenie Benna, powiedział – „Mówiąc z pełnym zrozumieniem o potrzebie większej ilości produktów żywnościowych produkowanych w Wielkiej Brytanii, [DEFRA] trzyma się swej kluczowej strategii (tj. eliminacji subsydiów), która doprowadzi do przeciwnych skutków. CLA będzie nadal wysuwać argument, że główny kierunek polityki dla sektora żywnościowego i rolnego, tj. WPR, musi dalej ewoluować, aby stać się polityką bezpieczeństwa żywnościowego i środowiskowego z środkami odpowiednimi do tego zadania”.

Tymczasem profesor Tim Lang, działający na rzecz polityki żywnościowej, szef Komisji ds. Zrównoważonego Rozwoju (SDC), skomentował to w ten sposób – „Wlk. Brytania musi dokładnie i gruntownie określić, na czym ma polegać zrównoważona polityka w zakresie podaży żywności. Wszyscy, tj. rząd, sektor i konsumenci muszą się zmienić, a niektóre trudne decyzje będą musiały zostać podjęte w przyszłości. Nie ma jednak szybkich rozwiązań problemów i odpowiedzi na wyzwania związane z podażą żywności w Wlk. Brytanii.

Nie trzeba dodawać, że SDC – organizacja quasi-pozarządowa finansowana przez podatników – ma swoje poglądy na temat sposobu utrzymania krajowej produkcji rolnej. W tym celu sporządziła własny raport dotyczący bezpieczeństwa i zrównoważonej produkcji żywności zawierający siedmiopunktowy plan polityki żywnościowej.

Zrównoważona produkcja

Samowystarczalność żywnościowa w Wlk. Brytanii (według produktów) w latach 1980-2005

zboża ogółem	świeże warzywa
ziemniaki	świeże owoce
drób	mleko

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

wołowina i cielęcina

Źródło: Rządowa Jednostka ds. Strategii (2008)

Niestety, tak jak w przypadku wielu tekstów napisanych w tym kontekście, nie zdefiniowano pojęcia „zrównoważonej produkcji” w odniesieniu do rolnictwa. Jeśli chodzi o zrównoważoną produkcję, która ma znaczenie dla przyszłości ludzkości – zdolność do utrzymania produkcji żywności – tylko jedno z jego zaleceń jest istotne: „DEFRA powinno przywiązywać większą wagę do aktualizacji swej strategii w przypadku gleb i powinno w swym planowaniu traktować priorytetowo zdolność produkcji żywności”.

To, co z pewnością nie jest potrzebne to zwiększenie produkcji podstawowych artykułów żywnościowych w Wielkiej Brytanii. Pomimo spadku poziomu samowystarczalności żywnościowej w kraju w ciągu ostatnich 20 lat, jest on zbliżony do najwyższego od czasu rewolucji przemysłowej. Na deficyt w podaży składają się artykuły żywnościowe, których nie można produkować w klimacie umiarkowanym lub które są preferowane przez konsumentów w miejsce krajowych artykułów. Produkcja i eksport umiarkowanej ilości produktów żywnościowych po relatywnie wysokim koszcie raczej zmniejszy aniżeli zwiększy globalne bezpieczeństwo żywnościowe.

Większy nacisk na badania

Inicjatywa rządu Wielkiej Brytanii pojawiła się w następstwie dość wywarzonego raportu komisji ds. środowiska Izby Gmin z lipca, który to słusznie podkreślał potrzebę zwiększenia interwencji rządowej w dziedzinie badań rolnych.

Raport stanowi, że globalny popyt na żywność zwiększy się o 50% do 2030 r., a jednocześnie dostrzegane zmiany klimatu będą wskazywać na potrzebę zmniejszenia oddziaływania sektora rolnego na środowisko. W tym kontekście Wlk. Brytanii musi prowadzić działania w kierunku maksymalizacji produkcji żywności, rozwijając jednocześnie nowe zrównoważone praktyki rolnicze.

Zważywszy na obecną sytuację w produkcji i podaży żywności, „optymalizacja” byłaby lepszym słowem aniżeli „maksymalizacja”, niemniej jednak produkcję można będzie utrzymać tylko wtedy, gdy opracowane zostaną ulepszone metody chowu zwierząt, które zmniejszą uzależnienie od ropy naftowej i zredukują oddziaływanie na środowisko.

Komisja zaapelowała do rządu, aby przeznaczył dodatkowych 100 mln funtów na badania w sektorze żywnościowym i rolnym oraz przyspieszył wysiłki na rzecz reformy WPR. Przewodniczący komisji poseł Michael Jack stwierdził – „Na rządzie spoczywa zasadnicza odpowiedzialność za zabezpieczenie podaży żywności w Wlk. Brytanii w dłuższym horyzoncie czasowym. Wyzwaniu temu nie można będzie stawić czoła, o ile DEFRA nie zabezpieczy właściwie naszej bazy naukowej światowego formatu w rolnictwie. Teraz potrzebujemy wyrazistego planu działań, a nie tworzenia większej liczby rządowych komisji.”

Francuzi nawołują, aby było „więcej WPR”

Jednakże syreni śpiew nawołujący do większej interwencji państwa w produkcję i regulację podaży żywności odbija się głośnym echem w całej Europie kontynentalnej.

Nowy minister rolnictwa Francji Bruno Le Maire nie ukrywa powrotu do tradycyjnego we Francji podejścia do polityki rolnej. Po wcześniejszym spotkaniu z Przewodniczącym Komisji Jose Manuel Barroso powiedział francuskim dziennikarzom – „Absolutnie konieczne jest uregulowanie

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

produkcji. Rolnictwo jest sektorem zbyt strategicznym, by można było je pozostawić siłom rynkowym. Zobaczyliśmy w sektorze finansowym, co się dzieje, jeżeli pozostawimy rynki samym sobie. Potrzebujemy tyle samo uregulowań w rolnictwie, co w sektorze finansowym. Naszym głównym celem politycznym musi być zagwarantowanie stabilnych i słuszych przychodów dla rolników.”

Wskazując, że dochody francuskich rolników spadły o 20% od czasu skoku cen w 2008 r., utrzymywał, iż taka zmienność cen i spadki nie są „ekonomicznie opłacalne” i że „rolnicy nie mogą funkcjonować w obliczu takiej niestabilności.”

W celu zagwarantowania, aby francuska kontrreformacja w odniesieniu do polityki rolnej została przeprowadzona w całej Unii Europejskiej, Le Maire ustanowił grupę roboczą ds. polityki rolnej wraz z szefem resortu w Berlinie, do której mogą dołączyć inne państwa członkowskie. Francuskie i niemieckie ministerstwa rolnictwa spodziewają się, że przedstawią pierwsze zasady wytyczające kierunki przypadku reformy WPR w „nadchodzących miesiącach”.

Na powrót do sektora rolnego poddanego większym regulacjom, wskazuje prośba Le Maire’a i niemieckiej minister Ilse Aigner do Komisji o udzielenie pilnej pomocy rolnikom prowadzącym produkcję mleka, w których uderzyły spadające ceny, a także zamrożenie możliwości zwiększenia mlecznych, zaplanowanego na 2010 r.

Wady starej polityki

Nie ma w tym nic dziwnego, że spory pomiędzy Komisją Europejską a ministrami rolnictwa o rynek mleczarski pojawiły się na obecnym etapie opracowywania europejskiej polityki żywnościowej i rolnej. Dla bezstronnego obserwatora kwestia uregulowania rynku mleka jest utożsamiana z głównymi wadami niezreformowanej polityki europejskiej, oznaczając wsparcie cen i regulację rynku wprowadzone w celu ochrony archaicznej i niewydajnej struktury produkcji, osiągającej efekt przeciwny do zamierzonego.

Podczas gdy unijny sektor zbożowy i mięsny funkcjonuje na rynku globalnym, to sektor mleczarski pozostaje otoczony murem, za którym istnieją kwoty, taryfy celne oraz programy subsydiów. Pomimo to ceny spadają, ponieważ produkcja przewyższa popyt. Nauczka dla opracowujących przyszłą politykę jest oczywista.

(Źródło: Agra Europe Weekly z 21 sierpnia 2009 r. “UK policy review has important implications for EU”)

APETYT UE NA REFORME WPR ZAKWESTIONOWANY

W minionym tygodniu pojawiły się wątpliwości co do apetytu UE na ważniejsze reformy WPR po roku 2013, ponieważ dane przedstawione przez brytyjskie Ministerstwo Skarbu wskazują na znaczący wzrost przewidywanej składki kraju do budżetu UE w 2010 r.

Szacunki wskazują, że składka Wielkiej Brytanii wzrośnie znacząco w ciągu nadchodzącego roku w miarę jak wycofywanych będzie 20% tradycyjnego brytyjskiego rabatu. Planowana redukcja z 5,1 mln EUR w roku 2009/10 do 3.26 mln EUR w roku 2010/11 – w powiązaniu ze spodziewanym wzrostem składek netto – przyczyni się do zwiększenia płatności netto Wlk. Brytanii do budżetu UE do około 6,4 mln EUR w przyszłym roku z poziomu zaledwie 4,1 mln EUR w roku bieżącym.

Przedstawienie danych dało asumpt do wielu raportów w prasie brytyjskiej oraz uwag ze strony opozycji, że Wielka Brytania realizuje ze swej strony „umowę” dotyczącą rabatu, a jej partnerzy europejscy nie dotrzymują w zamian zobowiązania do przeprowadzenia znaczącej reformy WPR.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Brak obietnicy odnośnie wydatków na WPR

Jednakże urzędnik Komisji Europejskiej wskazał, że kompromis z 2005 r. nie obejmował wyraźnego zobowiązania do zmniejszenia wydatków w ramach WPR po 2013 roku.

Powiedział on, że równoległe z redukcją rabatu zgodzono się faktycznie jedynie na konieczność przeprowadzenia średniookresowego przeglądu perspektyw finansowych na lata 2007-2013 – proces, który się już zaczyna.

Dyrekcja Generalna ds. Budżetu ma wydać w późniejszym okresie w bieżącym roku opracowanie na temat budżetu UE po roku 2013, podczas gdy Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa pracuje nad własnym komunikatem dotyczącym kształtu polityki WPR w zmienionym budżecie, który ma zostać opublikowany jesienią przyszłego roku.

Według źródeł, konkretny termin i charakter tegorocznego opracowania Dyrekcji Generalnej ds. Budżetu na temat planu finansowania UE po roku 2013, będzie prawdopodobnie ustalony pod koniec września po przesłuchaniach parlamentarnych właściwych komisarzy i ewentualnych uwagach ze strony Przewodniczącego Komisji José Manuel Barroso, mających na celu ukierunkowanie przeglądu średniookresowego.

Słaby funt brytyjski ogranicza płatności Wlk. Brytanii

Urzędnicy Komisji Europejskiej wskazali również, że składka Wlk. Brytanii do budżetu UE wynosiła faktycznie o prawie 3 mld EUR mniej niż się spodziewano w 2009 r., ze względu na deprecjację brytyjskiej waluty wobec euro.

Zaplanowane redukcje w przyznanym rabacie mają przyczynić się do zwiększenia całkowitej składki Wlk. Brytanii w przyszłym roku, lecz ciągła słabość funta może spowodować, że wzrost alokacji finansowych Wlk. Brytanii nie będzie tak gwałtowny jak przewidywało Ministerstwo Skarbu.

Ponadto dane brytyjskiego rządu są w dużej mierze obciążone niepewnością, gdyż nie można jeszcze szczegółowo przewidzieć planów wydatków UE na rok 2010/11 oraz składek do budżetu ze strony państw członkowskich.

Usprawionia WPR?

Pomimo że nie poczyniono wyraźnego zobowiązania do zmniejszenia budżetu WPR w kolejnym okresie finansowym, niemniej jednak różne naciski zmierzają właśnie w tym kierunku.

Obecna Komisarz ds. Rolnictwa Mariann Fischer Boel, która nadal może podjąć decyzję o pozostaniu na stanowisku w ciągu kolejnych pięciu lat, wielokrotnie nawoływała do bardziej „ukierunkowanego” wsparcia WPR w przyszłości, oferując większe poparcie dla finansowania rozwoju obszarów wiejskich zorientowanego na osiągnięcie konkretnych celów niż dla płatności na rzecz wsparcia dochodów z pierwszego filaru WPR.

Poza Wlk. Brytanią, która od dawna wyraża publiczne poparcie dla zredukowanej „polityki wiejskiej”, Szwecja oraz inne „liberalne” kraje naciskają na bardziej prorolniczą orientację, podczas gdy coraz głośniejszą opinią kraje Europy Wschodniej, nawołują UE do zastąpienia historycznych obliczeń, będących podstawą wsparcia, bardziej sprawiedliwymi i obiektywnymi metodami wynagradzania rolników.

Może to spowodować, że Francja i inni zwolennicy tradycyjnego modelu WPR będą bardziej osamotnieni w naciskach na utrzymanie budżetu WPR i obecnych sposobów dystrybucji środków.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Ciągle kontrowersje wokół rabatu

Premier Margaret Thatcher wynegocjowała rabat dla Wlk. Brytanii w 1984 r. wśród obaw, że Wlk. Brytania – której ówczesny PKB *per capita* był poniżej średniej UE – uzyskiwała niesprawiedliwe wynagrodzenie za swoje składki do budżetu UE ze względu na swój relatywnie niewielki sektor rolny.

W wyniku klauzuli dotyczącej przeglądu, uzyskanej przez Premiera Tony'ego Blaira, w następstwie zrzeczenia się części rabatu w 2005 r. Komisja zdecydowała się na „przeprowadzenie pełnego przeglądu o szerokim zasięgu, obejmującego wszystkie aspekty wydatków UE, w tym na WPR, a także środki finansowe, w tym rabat w roku 2008/9”.

Podejrzenia, że inne kraje obecnie opierają się reformie WPR, doprowadziły Partię Konserwatywną do przypomnienia swego podejścia do składek do budżetu UE i reformy WPR. Minister ds. Europejskich gabinetu cieni Mark François powiedział w tym tygodniu *Daily Telegraph* – „Jeżeli dojdziemy do władzy, będziemy się domagać rozpoczęcia negocjacji w sprawie nowej perspektywy finansowej, która będzie obowiązywać od 2014 r.” „Nasz pogląd jest taki, że nie powinno być dalszej redukcji brytyjskiego rabatu, jeżeli nie będzie mu towarzyszyć rzeczywiście fundamentalna reforma.”

(Źródło: *Agra Europe Weekly* z 28 sierpnia 2009 r. “*EU appetite for CAP reform questioned*”)

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione